

IN MEMORIAM
МИРЈАНА ПОПОВИЋ РАДОВИЋ
(1939–2021)

Нага Мирков Бојдановић

УДК: 02:929 Поповић Радовић М.

Мирјана Поповић Радовић напустила нас је у години у којој су изненадне и преране смрти постале свакодневне вести, али појединачни животни путеви, какав је био њен, остављају толико видљиве трагове да се никако не могу уклопити у неке опште оквире. Ти трагови воде нас до свих области њеног професионалног деловања, које је обележено њеним радом у Народној библиотеци Србије, али и шире, у области науке о књижевности, на општекултурном плану и у јавном животу уопште.

Мирјана Поповић Радовић завршила је Општу књижевност са теоријом књижевности на Филолошком факултету у Београду, где је магистрирала и докторирала 1986. године са темом „Модерна кратка прича у српској књижевности и њени значајни представници (извори српске кратке приче у миту и предању)“. Од самог почетка до одласка у пензију 1995. године радила је у Одељењу посебних фондова у Народној библиотеци Србије на Збирци млађих књижевних рукописа (од 18. века до савременог доба), односно на истраживању рукописних заоставштина у оквиру легата. Са уверењем да управо посебне збирке представљају оно највредније што Народна библиотека чува под својим кровом, по чему се разликује од свих осталих институција овога типа, не само у земљи него и у свету, она се већ као млада библиотекарка залагала за прецизније профилисање посебних збирки и поштовање стандарда који ће омогућити рад овог Одељења као научноистраживачке институције. У периоду када је руководилац Одељења посебних фондова био др Дејан Медаковић а она секретар, од септембра 1971. до краја 1973. године, учествовала је у раду Комисије за израду Концепције нове организације и садржаја рада на посебним фондовима и припремила њен коначни текст, којим су дефинисани систематизација, савремене методе рада и принципи обраде сваке појединачне збирке. То је подразумевало, у домену њенога рада, на научним принципима засновану селекцију, идентификацију и опис рукописне грађе (књижевни рукописи и архивалије), односно њен попис у посебној инвентарној књизи и обраду у лисним каталозима, који су остали основни инструмент истраживања овога фонда у наредним деценијама. Уз руководиоце Одељења и самосталне водитеље збирки, попут поменутог др Дејана Медаковића, затим начелнице Одељења Душицу Стошић, ауторку *Каша-лоћа књига на језицима југословенских народа 1519–1867* (1973) и зналца антикварне књиге Синеше Живковића (Збирка старе и ретке књиге), начелника Одељења др Александра Пејовића (Збирка књижевних рукописа), Жељка Шкаламеру (Картографски фонд), сликара и ликовног критичара Косту Васиљковића (Графичка збирка), да поменемо само неке, и уз сарадњу и помоћ бројних значајних стручњака и научника који су ангажовани и консултовани на различитим пројектима (на пример, академик Мирослав Пантић радио је на проучавању и опису грађе у Легату Петра Колендића), Мирјана Поповић Радовић дала је значајан допринос новом приступу истраживањима посебних збирки и стицању угледа у библиотечком и научном окружењу који ово Одељење и данас баштини. Један вид популарисања раритета из посебних збирки националне библиотеке било је и приређивање изложби, које су имале циљ да одговоре на све израженије потребе академске јавности и шире публике да се упознају са садржином ових драгоцених збирки, ограничено доступних. У том смислу, као знак отварања према публици, значајна је *Изложба Одељења посебних*

фондова, приређена 1982, уз пратећи водич и каталог (Београд, 1982), у чему је учествовала као један од њених иницијатора и коаутора.

Везано за рад Мирјане Поповић Радовић у Народној библиотеци Србије, посебно се мора истаћи њено самостално старање о Легату Милоша Црњанског од његовог преузимања од пишчеве супруге Видосаве Црњански 1979. године до одласка у пензију. Њена класификација и зналачка систематизација рукописне грађе Црњанског према жанровском принципу биле су неопходан предуслов за рад приређивача критичког издања пишчевих целокупних дела, капиталног пројекта Задужбине Милоша Црњанског, са којом је она сарађивала од њеног оснивања 1980. године. Библиографију Милоша Црњанског допунила је детективским романом *Подземни клуб*, објављеним 1921. године под псеудонимом Harald Johnsson, и приредила његово фототипско издање (Београд – Горњи Милановац, 1985). У сопственим истраживањима грађе у Легату била је усредсређена на утврђивање чињеница о периоду боравка Милоша Црњанског у емиграцији у Лондону, користећи сачуване рукописе, преписку на српском и енглеском језику, књиге из личне библиотеке, фотографије и албуме, слике, цртеже и предмете Милоша Црњанског, не занемарујући ни успутне белешке на цедуљама, сачуване рачуне, службене дописе, исечке из штампе и сл. Тако је настала богато документована и илустрована *Књижевна радионица изгнанства: Милош Црњански у Лондону од 1940. до 1965* (Параћин – Београд, 1993, ново изд. 2003), књига специфична по структури, у којој се пишчева егзистенцијална и стваралачка биографија у назначеном периоду сагледавају као јединствен процес. Целокупну садржину Легата Милоша Црњанског представила је одабраним експонатима на изложби у Народној библиотеци Србије 1993. године, када је приредила и каталог *Милош Црњански – сеобе као судбина: изложба о стогодишњици рођења Милоша Црњанског*.

Поред ових издања, Мирјана Поповић Радовић објавила је и следеће књиге: *Скерлићеве бележнице* (Београд, 1979), *Српски вишешки кодекс јунака косовског предања* (Београд, 1989), *Српска мишска прича* (Београд, 1989), *Поешика свакодневне* (Нови Сад, 2000), *Мишолошки речник биљног света: мишске приче о биљу* (Београд, 2010), *Београд као аутобиографија* (Београд, 2013, 2. изд. 2020), *Тајна маринална: вишмоа оаза стварности* (Нови Сад, 2017). Књижевнотеоријске радове, есеје, критике и приказе објављивала је у зборницима са научних скупова Института за књижевност на којима је учествовала и у низу часописа и листова, као што су *Књижевна историја*, *Књижевне новине*, *Књижевна реч*, *Савременик*, *Савременик плус*, *Руковеш*, *Дело*, *Пушћис*, *Машица* (Подгорица), *Полишика*, *Борба*, *Данас* и др. Као основна поља њеног истраживачког интересовања могу се одредити кратка прича и њена генеза, мит и митолошка подлога појава у модерној књижевности, али и однос традиционалног и модерног у савременој кул-

тури у најширем смислу. Не доводећи у питање научну поузданост, ауторка је најчешће бирала слободну, есејистичку форму излагања, која јој је омогућавала да се дотиче широког круга тема, залазећи и у област филма, сликарства, политике. Инспирацију је добијала на бројним путовањима, од Јапана до Сједињених Држава, која су за њу била и студијска путовања, али увек остајући у дослуху са аутентичним духом Београда, коме је посветила своју књигу есеја *Београд као аутобиографија*.

Поред рада у Народној библиотеци Србије и проучавања књижевности, Мирјана Поповић Радовић бавила се сликарством и неке од својих књига је сама илустровала. Била је члан Музеја наивне и маргиналне уметности и као супруга члан Одбора за доделу награде Ранко Радовић, основане са циљем да афирмише критичко-теоријску мисао у области архитектуре и архитектонског стваралаштва. Памтићемо је и као личност свестрано образовану, радозналост духа, која је увек била спремна да јавно подигне глас против свих облика урушавања вредности у култури, било у интервјуима било у бројним чланцима које је објављивала у текућој штампи до самог краја. Недостајаће нам њен глас на јавној културној сцени.